

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ
ΒΡΑΧΝΟΥ ΘΕΟΔΟΣΙΑ
Α.Μ:0202006

ΘΕΜΑ:

**ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ, ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ
ΣΕ ΕΝΑ ΜΗΝΥΜΑ, ΣΤΗΝ ΠΕΙΘΩ.**

ΠΡΩΤΟΣ ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Γ. ΑΜΠΑΚΟΥΜΚΙΝ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Φ. ΜΠΟΝΩΤΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 4941/1
Ημερ. Εισ.: 05-06-2007
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΠΠΕ
2006
ΒΡΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

2. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

3. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Οι Επιδράσεις Της Επίκλησης Του Φόβου Στην Πειθώ
- Το Μοντέλο Των Ορμών
- Προεκτάσεις Του Μοντέλου Των Ορμών
- Εμπειρικά Στοιχεία 1
- Παράλληλες Γνωστικές Και Λειτουργικές Αντιδράσεις Της Επίκλησης Του Φόβου
- Γνωστικά Μοντέλα Της Επίκλησης Του Φόβου
- Εμπειρικά Στοιχεία 2
- Επεξεργασία Της Επίκλησης Του Φόβου
- Η Έκταση Της Επεξεργασίας Του Μηνύματος
- Η Κατεύθυνση Επεξεργασίας Μηνυμάτων
- Εμπειρικά Στοιχεία 3
- Αποτίμηση

4. ΜΕΘΟΔΟΣ

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

6. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της υλοποίησης διπλωματικής εργασίας, στο Παιδαγωγικό τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, το Ακαδημαϊκού έτος 2005-2006. Το περιεχόμενο της πραγματεύεται τις επιπτώσεις της επίκλησης του φόβου, που περιλαμβάνεται σε μήνυμα, στην πειθώ.

Η εργασία αποτελείται από τέσσερα κύρια τμήματα. Την εισαγωγή, τη μέθοδο της έρευνας, τα αποτελέσματα της έρευνας και την συζήτηση πάνω στα αποτελέσματα της έρευνας. Στην εισαγωγή παραθέτονται οι θεωρίες που ασχολούνται με την επίκληση του φόβου και τις επιπτώσεις του στην πειθώ. Συγκεκριμένα, αρχικά παρουσιάζονται οι πρώτες θεωρίες για την επίδραση της επίκλησης του φόβου στην πειθώ που ήταν επηρεασμένες από το μοντέλο των ορμών και τις προεκτάσεις του, ακολουθούμενες από τα εμπειρικά στοιχεία που σχετίζονται με τις θεωρίες αυτές. Έπειτα εξετάζονται τα πιθανά αποτελέσματα της επίκλησης του φόβου από την άποψη της θεωρίας των διπλών διαδικασιών και παρουσιάζονται οι θεωρίες και τα γνωστικά μοντέλα για τις παράλληλες και λειτουργικές αντιδράσεις της επίκλησης του φόβου καθώς επίσης και τα εμπειρικά στοιχεία που σχετίζονται με τις θεωρίες αυτές. Και τέλος παρουσιάζονται οι θεωρίες εκείνες που πραγματεύονται την επεξεργασία της επίκλησης του φόβου συμπεριλαμβανομένης της έκτασης και της κατεύθυνσης της επεξεργασίας μηνυμάτων και παρουσιάζονται εμπειρικά στοιχεία υπέρ των θεωριών αυτών.

Έπειτα παρουσιάζεται η έρευνα που πραγματοποιήθηκε, αρχίζοντας με την μέθοδο που περιλαμβάνει το σχέδιο, το δείγμα και τη διαδικασία της έρευνας. Ακολουθούν τα αποτελέσματα και τέλος η συζήτηση πάνω στα αποτελέσματα της έρευνας.

Για την υλοποίηση αυτής της εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον Κύριο Γεώργιο Αμπακούμκιν για την συνεργασία και για την πολύτιμη βοήθεια του. Επίσης θέλω να ευχαριστήσω τους φίλους μου Νίκο, Εβίτα, Δήμητρα, Τέλη, Σοφία και Σάσα για την βοήθεια και την υπομονή τους καθώς και την υποστήριξη τους. Τον Κύριο Κώστα για τις ιδιαίτερα χρήσιμες πληροφορίες που μου παρείχε και τέλος θέλω να ευχαριστήσω περισσότερο από όλους την μητέρα μου που μου στάθηκε και με βοήθησε πολύ .

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο φόβος όπως άλλα ανθρώπινα συναισθήματα, εμφανίζεται ως ενδιαφέρον θέμα διαπραγμάτευσης για ανθρώπους από όλα τα είδη, είτε πρόκειται για μυθιστοριογράφους, είτε για καλλιτέχνες, φιλόσοφους και ψυχολόγους. Για αυτό το λόγο πολλά μπορούν να ειπωθούν για το φόβο. Σύμφωνα με μερικούς, ο φόβος είναι μια αρρώστια που κατατρώγει την λογική των ανθρώπων και τους κάνει απάνθρωπους όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η μουσικός Marian Anderson. Άλλοι λένε πως ο πρώιμος και προνοητικός φόβος είναι το παν της ασφάλειας (Edmund Burke). Άλλοι πιστεύουν πως η δράση είναι η μόνη απάντηση για να υπερνικηθεί ο φόβος (Norman Vincent Peale). Όπως φαίνεται ιδέες που αφορούν για τα ενδεχόμενα πλεονεκτήματα του φόβου είναι πολλές και διαφορετικές: αν και μερικοί είναι πεπεισμένοι πως ο φόβος είναι κατευθυνόμενος του παραλογισμού και επομένως δεν μπορεί να οδηγήσει σε κάτι καλό, άλλοι υποστηρίζουν πως χρειαζόμαστε το φόβο για να είμαστε ασφαλείς.

Η εργασία αυτή πραγματεύεται την μελέτη μηνυμάτων που παρουσιάζονται πληροφορίες για την υγεία χρησιμοποιώντας φόβο, με σκοπό να πείσει τα υποκείμενα να υιοθετήσουν υγιείς συμπεριφορές. Μπορούν να βρεθούν πολλά παρόμοια παραδείγματα σε δημόσιες καμπάνιες υγείας όπως: τους κινδύνους του καπνίσματος, το μη ασφαλές σεξ ή το αλκοόλ στην οδήγηση. Η θεμελιώδης ιδέα της χρήσης του φόβου για την πειθώ είναι ότι ο φόβος κάνει τους ανθρώπους να εγκαταλείπουν αρνητικές συμπεριφορές και να ενστερνίζονται θετικές εν όψει κινδύνου υγείας. Πρώτα θα γίνει μια αναθεώρηση της βιβλιογραφίας που σχετίζεται με την επίκληση του φόβου και μετά θα περιγραφούν και θα συζητηθούν οι μέθοδοι και τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης.

Μελέτες για τον φόβο ως συναίσθημα είναι σαφώς εξαιρετικά ενδιαφέρουσες (βλέπε Frijda, 1986), ωστόσο πολύ διαφορετικές από τις μελέτες της διέγερσης του φόβου από μηνύματα υγείας.

Αρχικά ενώ μια επίκληση του φόβου μπορεί να έχει ως στόχο να προκαλέσει φόβο, δεν πρέπει να αποκλειστεί η πιθανότητα ότι μπορεί να προκαλέσει και άλλα αρνητικά συναισθήματα εκτός του φόβου, όπως αβεβαιότητα, ενόχληση, θυμός ή κατάθλιψη. Αφετέρου τα αποτελέσματα της επίκλησης του φόβου στη πειθώ μπορεί να είναι ανεξάρτητα από τον φόβο ή από άλλα αρνητικά συναισθήματα, που αυτό συνεπάγεται ότι πρέπει να υπάρχουν άλλοι – γνωστικοί ή συναισθηματικοί-μηχανισμοί που μπορούν να αποτελέσουν αυτά τα αποτελέσματα (Leventhal 1970, Rogers 1983).

Πιθανόν η χρήση επίκλησης φόβου στη πειθώ υγείας είναι διαισθητικά ελκυστική σε πολλούς ανθρώπους επειδή φαίνεται να έχει όλα τα προσόντα που ένα μήνυμα χρειάζεται για να ελκύσει την προσοχή των δεκτών. Προφανώς, όταν παρουσιάζονται παραστατικά οι επιδράσεις από το κάπνισμα είκοσι χρόνων είναι δύσκολο να μην σοκαριστεί ο δέκτης και να μην απορρίψει τη συγκεκριμένη συμπεριφορά. Επιπλέον διαισθητικές ιδέες σε σχέση με τα πλεονεκτήματα της χρήσης του φόβου σε ένα μήνυμα, έχουν ισχυροποιηθεί από έρευνες που έχουν διεξαχθεί για τις επιδράσεις της επίκλησης του φόβου στην πειθώ υγείας, που τυπικά αναφέρουν πως υψηλά επίπεδα φόβου οδηγούν σε μεγαλύτερη πειθώ (Sutton 1982) . Για το λόγο αυτό, η επίκληση του φόβου φαίνεται να είναι αποτελεσματική στο να κινητοποιηθούν οι άνθρωποι να υιοθετήσουν υγιείς συμπεριφορές. Ωστόσο οι διαδικασίες που κρύβονται κάτω από τα αποτελέσματα του φόβου, στις στάσεις και στις προθέσεις των δεκτών απέναντι σε συνιστώμενη λύση ή συνιστώμενη συμπεριφορά, παραμένει κατά ένα μεγάλο μέρος άγνωστη.

Πολλές θεωρίες και εμπειρικά συμπεράσματα έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντικά δεδομένου ότι παρουσιάζουν τι είναι γνωστό μέχρι τώρα για το φόβο που σχετίζεται με την πειθώ.

Πρέπει να σημειωθεί πως πολλοί ψυχολόγοι έχουν αναπτύξει θεωρίες και έχουν ερευνήσει τα πιθανά αποτελέσματα της επίκλησης του φόβου για δεκαετίες, ωστόσο με ποικίλους βαθμούς επιτυχίας.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι πρώτες θεωρίες για την επίδραση της επίκλησης του φόβου στην πειθώ που ήταν επηρεασμένες από το μοντέλο των ορμών και τις προεκτάσεις του, ακολουθούμενες από τα εμπειρικά στοιχεία που σχετίζονται με τις θεωρίες αυτές. Έπειτα εξετάζονται τα πιθανά αποτελέσματα της επίκλησης του φόβου από την άποψη της θεωρίας των διπλών διαδικασιών και παρουσιάζονται οι θεωρίες και τα γνωστικά μοντέλα για τις παράλληλες και λειτουργικές αντιδράσεις της επίκλησης του φόβου καθώς επίσης και τα εμπειρικά στοιχεία που σχετίζονται με τις θεωρίες αυτές. Τέλος παρουσιάζονται οι θεωρίες εκείνες που πραγματεύονται την επεξεργασία της επίκλησης του φόβου συμπεριλαμβανομένης της έκτασης και της κατεύθυνσης της επεξεργασίας μηνυμάτων και παρουσιάζονται εμπειρικά στοιχεία υπέρ των θεωριών αυτών.

ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ ΣΤΗΝ

ΠΕΙΘΩ

Το επιστημονικό ενδιαφέρον για την επίδραση της επίκλησης του φόβου στη πειθώ δεν είναι ένα θέμα διαπραγμάτευσης της εποχής μας. Οι ψυχολόγοι ενδιαφέρθηκαν για αυτές τις επιδράσεις από την δεκαετία του '50. Οι μηχανισμοί που τίθενται ως ζήτημα για να εξηγήσουν τα αποτελέσματα της επίκλησης του φόβου στην πειθώ ακολούθησαν τις διάφορες θεωρίες και τα διάφορα ερευνητικά παραδείγματα εκείνης της εποχής. Στη δεκαετία του '50 οι έρευνες ήταν επηρεασμένες από την θεωρία της μάθησης και γύρω στη δεκαετία του '70 έγινε μια μετατόπιση στον τρόπο εστίασης, με αποτέλεσμα οι ψυχολόγοι να ασχοληθούν με τους γνωστικούς παράγοντες που μπορεί να επηρεάζουν τα αποτελέσματα της επίκλησης του φόβου στη πειθώ.

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΩΝ ΟΡΜΩΝ

Επηρεασμένες από την θεωρία της μάθησης (Dollard & Miller 1950, Mowrer 1950) οι πρώτες έρευνες για την επίκληση του φόβου ήταν κατευθυνόμενες από την υπόθεση πως ο φόβος, όπως άλλα μη ευχάριστα συναισθήματα, έχει τις λειτουργικές προϋποθέσεις να επηρεάσει τους δέκτες. (Hovland, Janis & Kelley 1953, Janis 1967). Σύμφωνα με το μοντέλο ορμών (drive model) που διατυπώθηκε από τον Carl Hovland και τους συναδέλφους του, όταν παρουσιάζονται πληροφορίες με απειλή για την υγεία, τα άτομα θα κινητοποιηθούν για να δοκιμαστούν οι διάφορες αντιδράσεις έως ότου να υποχωρήσει ο φόβος.

Συνεπώς, οποιαδήποτε αντίδραση που θα μειώσει την συναισθηματική ένταση που προκαλείται από την επίκληση του φόβου, θα ενισχυθεί. Όταν μια υπόδειξη, η οποία προσφέρεται ως πιθανή λύση για τον κίνδυνο της υγείας, παρουσιάζεται

αμέσως μετά την επίκληση του φόβου, αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο για την μείωση του φόβου και επομένως να ενισχυθεί. Κατά συνέπεια, η χρήση της επίκλησης του φόβου θα οδηγήσει σε υψηλά επίπεδα πειθούς όταν η επίκληση του φόβου προκαλεί αρκετό φόβο και όταν η υπόδειξη ακολουθείται αμέσως μετά την συναισθηματική ένταση. Όταν η υπόδειξη δεν είναι σχετική με την απειλή και δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί, τότε πιθανόν να αποτύχει να μειώσει τη συναισθηματική ένταση και να μην μπορέσει να ενισχυθεί.

Οι παράγοντες αυτοί ήταν πρόδρομοι των επόμενων σκέψεων για την αυτό – αποτελεσματικότητα (self-efficacy) και για την αποτελεσματικότητα της αντίδρασης (response-efficacy) που ορίστηκαν από την θεωρία των κινήτρων προστασίας (Rogers 1983) που υπονοούν πως η διέγερση του φόβου και η αποτελεσματικότητα της υπόδειξης αλληλεπιδρούν στις επιρροές της πειθούς.

Επηρεασμένος από τις ψυχαναλυτικές θεωρίες και τους αμυντικούς μηχανισμούς του Freud (1928, 1930) που περιγράφουν αυτό-προστατευτικές αντιδράσεις στην επίκληση του φόβου, που μπορούν να χρησιμεύσουν στο να μειωθεί ο φόβος, ο Janis το 1951 προσπάθησε να εξηγήσει την ελαχιστοποίηση των αντιδράσεων και διεκδίκησε κοινές αμυντικές αντιδράσεις στην επίκληση του φόβου και για να υπάρξει η δυνατότητα σοβαρής υπονόμησης της αποτελεσματικότητας της επίκλησης του φόβου. Επιπλέον ο Hovland και οι συνεργάτες του έθεσαν το ζήτημα ότι τα υψηλά επίπεδα του φόβου είναι πιθανόν να προκαλέσουν άλλους τύπους αμυντικών αντιδράσεων που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την πειθώ. Ένας τέτοιος παράγοντας μπορεί να είναι η απροσεξία των δεκτών στο περιεχόμενο του μηνύματος, με σκοπό να αποφύγουν την απειλή. Επίσης θα μπορούσαν να είναι γνωστικοί παράγοντες, όπως μειωμένη συγκέντρωση εξαιτίας του υψηλού επιπέδου φόβου. Επιπλέον, όταν οι δέκτες έρθουν αντιμέτωποι με μια συγκεκριμένη απειλή

υγείας, θα μπορούσαν να αποφύγουν συστηματικά οποιαδήποτε επόμενη σκέψη για την απειλή της υγείας. Αυτός ο τύπος καθυστερημένης αμυντικής αποφυγής τέθηκε ως αίτημα για να εμφανιστεί όταν γίνεται αντιληπτή η απειλή της υγείας με σκοπό την επιτυχή μείωση της συναισθηματικής έντασης.

Μια επίπτωση του μοντέλου των ορμών είναι πως μέτρια επίπεδα φόβου θα προκαλέσουν υψηλά επίπεδα πειθούς ενώ υψηλά επίπεδα φόβου θα οδηγήσουν σε μείωση της πειθούς. Η πρόβλεψη αυτής της καμπυλόγραμμης σχέσης μεταξύ φόβου και πειθούς, είναι βασισμένη στις υποθέσεις εκείνες που υποστηρίζουν πως οι υποδείξεις μπορούν μόνο μερικώς να μειώσουν τη συναισθηματική ένταση που προκαλείται από επίκληση ισχυρών επιπέδων φόβου καθώς επίσης και στις υποθέσεις εκείνες που υποστηρίζουν πως η ισχυρή διέγερση φόβου είναι πιθανό να οδηγήσει σε αμυντικές αντιδράσεις. Κατά συνέπεια, η υπόθεση πως οι αμυντικές αντιδράσεις οδηγούν πάντα σε μειωμένη πειθώ, ακόμα και εάν η αμυντική αντίδραση περιλαμβάνει ισχυρή θέληση. Επομένως η ιδέα, πως οι αμυντικές και οι προσαρμοστικές αντιδράσεις μπορούν να εμφανιστούν όμοια κατά ένα μεγάλο μέρος, αγνοήθηκε.

Τα κύρια σημεία των πρώτων αυτών θεωριών είναι τα ακόλουθα. Σύμφωνα με το μοντέλο των ορμών, υψηλά επίπεδα φόβου θα οδηγήσουν σε μείωση της πειθούς, ενώ μέτρια επίπεδα φόβου θα οδηγήσουν σε υψηλά επίπεδα πειθούς. Η κεντρική ιδέα της θεωρίας των κινήτρων προστασίας είναι πως η διέγερση του φόβου και η αποτελεσματικότητα της υπόδειξης, αλληλεπιδρούν στις επιρροές της πειθούς (self-efficacy & response-efficacy).

ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΤΩΝ ΟΡΜΩΝ

Την πρόβλεψη του μοντέλου των ορμών, ότι η σχέση μεταξύ της διέγερσης του φόβου και της πειθούς είναι καμπυλόγραμμη επεξεργάστηκαν δύο πιο πρόσφατα μοντέλα της επίκλησης του φόβου: του Janis το μοντέλο οικογένειας καμπυλών (family of curves) το 1967 και του McGuire το μοντέλο πρόσληψης – ενδοτικότητας (1968,1969). Και τα δύο μοντέλα μοιράζονται παρόμοιες υποθέσεις σε σχέση με τις βασικές διαδικασίες φόβου, σχετικές με την πειθώ (reception and yielding). Τίθεται το αίτημα ότι ο φόβος που σχετίζεται με τη πειθώ εξαρτάται από δύο διαμεσολαβητικές διαδικασίες, την υποδοχή του πειστικού μηνύματος (προσοχή, κατανόηση) και την επεξεργασία των υποδείξεων που προβάλλει το μήνυμα (αποδοχή του περιεχομένου του μηνύματος). Κατά συνέπεια υψηλότερα επίπεδα φόβου είναι πιθανόν να προκαλέσουν στρατηγικές όπως αμυντική αποφυγή, διάψευση της σοβαρότητας ή της δριμύτητας της απειλής ή επιλεκτική προσοχή στα επιχειρήματα εκείνα που δεν προβάλλουν την απειλή ως επικείμενη.

Στα αιτήματα αυτά στηρίχθηκε η αρχή μια νέας θεωρίας, που ακολούθησε την θεωρία μάθησης, που πραγματεύεται τις λειτουργίες του φόβου και τον τρόπο που μπορεί να προκαλέσει συνηθισμένες αντιδράσεις οι οποίες είναι περιστασιακές και παρεμβαίνουν με την αποδοχή του μηνύματος.

Με αφορμή αυτή τη θεωρία ασχολήθηκαν επίσης ο Chaiken το 1980 με την «συστηματική επεξεργασία» (systematic processing) και οι Petty & Cacioppo με την «κεντρική πορεία επεξεργασίας» (central route processing), και καθορίστηκαν αργότερα από το μοντέλο διπλής επεξεργασίας της πειθούς. Η παραπάνω θεωρία κάνει λόγο για δύο τρόπους επεξεργασίας των πειστικών μηνυμάτων: την περιφερειακή διαδρομή όπου ο δέκτης ανταποκρίνεται πρώτιστα στα μη αποτελεσματικά επιχειρήματα (αξιοπιστία της πηγής) και την κεντρική διαδρομή

στην οποία διερευνώνται τα επιχειρήματα του μηνύματος. Παρά την αρνητική σχέση που βρήκε ο McGuire μεταξύ του φόβου και της υποδοχής, ο Janis υποθέτει ότι τα χαμηλότερα επίπεδα φόβου θα είχαν μια θετική επίδραση στην υποδοχή των μηνυμάτων και πως μόνο ακραία υψηλά επίπεδα της συναισθηματικής διέγερσης θα αναστάτωναν την υποδοχή των πειστικών μηνυμάτων.

Πολλοί παράγοντες του μοντέλου των ορμών έχουν αντέξει με το πέρασμα των χρόνων. Ειδικότερα, η έννοια ότι οι αμυντικές αντιδράσεις είναι πιθανόν να απειλήσουν τις πληροφορίες έχουν αγνοηθεί για πολλά χρόνια, ίσως εξαιτίας της δυσκολίας παροχής ισχυρών στοιχείων για τις αμυντικές αντιδράσεις ίσως και εξαιτίας της ανόδου των γνωστικών μοντέλων της πειθούς. Ωστόσο οι ιδέες αυτές ξαναέρχονται στην επιφάνεια στη σύγχρονη θεωρία των διπλών διαδικασιών της πειθούς.

Η θεωρία διπλής επεξεργασίας υποστηρίζει σε γενικές γραμμές πως δύο είναι οι διαδικασίες που διαμεσολαβούν στην πειθώ, η υποδοχή και αποδοχή του πειστικού μηνύματος (Janis & McGuire) πως ότι υπάρχουν δύο τρόποι επεξεργασίας του πειστικού μηνύματος, η περιφερειακή και η κεντρική διαδρομή (Chaiken και Petty & Cacioppo).

Πολλές από τις αμυντικές αντιδράσεις που περιγράφονται τόσο από το μοντέλο ορμών (drive model) και το μοντέλο του Janis εξετάστηκαν ξανά για τις επιρροές της διαδικασίας πληροφόρησης, από πολλούς ερευνητές όπως Liberman & Chaiken το 1992, Chaiken, Giner-Sorolla & Chen το 1996.

Η κεντρική ιδέα των θεωριών τόσο του μοντέλου των ορμών όσο και των προεκτάσεων του, εξετάζεται από αυτή την εργασία. Εάν δηλαδή η χρήση του φόβου μπορεί να επηρεάσει τα υποκείμενα να υιοθετήσουν υγιείς συμπεριφορές.

ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 1

Τα πιθανά αποτελέσματα της επίκλησης του φόβου στην πειθώ έχουν εξεταστεί εκτενώς σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως είναι ο εμβολιασμός για τον τέτανο του Radelfinger το 1965, για την χρήση ζωνών ασφαλείας των Berkowitz & Cottingham το 1960, για την οδοντιατρική υγιεινή των Janis & Feshbach το 1953, των Janis & Millholland το 1954 και του Haefner το 1965, για το κάπνισμα των Janis & Terwilliger το 1962, των Leventhal & Niles το 1964, των Rogers & Mewborn το 1976 και των Maddux & Rogers το 1983, και για τα αφροδισιακά νοσήματα του Duke το 1967 και των Rogers & Mewborn το 1976.

Ένας κοινός χειρισμός του φόβου περιλαμβάνει χαρακτηριστικά και πληροφορίες για τη δριμύτητα ενός κινδύνου υγείας και την ευπάθεια του ατόμου σε αυτόν τον κίνδυνο, με τα πιο υψηλά επίπεδα της δριμύτητας και της ευπάθειας στον υψηλό φόβο. Ωστόσο στην πράξη τα επίπεδα του φόβου έχουν χειριστεί με ή χωρίς ευπαθείς πληροφορίες και με ή χωρίς παραλλαγές στη δριμύτητα των συνεπειών του κινδύνου υγείας (Sutton, 1982).

Επιπρόσθετα, παραστατικές εικονικές πληροφορίες που παρουσιάζουν τις αρνητικές συνέπειες του κινδύνου της υγείας, όπως το σάπισμα των δοντιών, παρουσιάζονται σε μια σφαίρα επιρροής διαφορετικών τρόπων (εικόνες, φωτογραφικές διαφάνειες, ταινίες) που προστέθηκαν συχνά σε συνθήκες υψηλού φόβου, παραλείποντας αυτό το είδος πληροφοριών σε καταστάσεις χαμηλότερου φόβου.

Βέβαια, αυτοί οι τρόποι χρησιμοποιούνται για τον λόγο ότι η επίκληση του φόβου μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο αν είναι σε ένα ισχυρό (μέχρις ενός ορίου) επίπεδο. Όταν το μέγεθος του φόβου είναι πολύ μικρό ή απουσιάζει, τότε ενδεχόμενο είναι οι στάσεις να μην αλλάξουν. Όσο αυξάνει η ένταση του φόβου,

τόσο μεγαλύτερη είναι η πειθώς, έως ότου η ένταση του φόβου να φτάσει σε ένα μέτριο επίπεδο. Ωστόσο, όταν το μήνυμα εμπεριέχει πολύ υψηλό φόβο, δημιουργεί στον δέκτη μια έντονη συναισθηματική συνθήκη με αποτέλεσμα, να αλλοιώνεται η δύναμη του μηνύματος και κατ' επέκταση της πειθούς και να μην επιτυγχάνει να πείσει τους δέκτες.

Παρά την σπουδαία ποικιλία στα ερευνητικά επιχειρήματα για την λειτουργικότητα του φόβου, τα γενικά αποτελέσματα της επίκλησης του φόβου στην πειθώ φαίνεται να είναι αρκετά σαφές πως τα υψηλότερα επίπεδα φόβου σχετίζονται με μεγαλύτερη πειθώ (Sutton 1982, Boster & Mongeau 1984). Αυτή η επίδραση προσφέρεται περισσότερο για τις στάσεις και τις προθέσεις των υποκειμένων να υιοθετήσουν τις προτεινόμενες συμπεριφορές από τις υπάρχουσες συμπεριφορές. Εξαιτίας αυτού τέθηκαν υπό αμφισβήτηση τα παραπάνω μοντέλα (drive model και οι επεκτάσεις του), γιατί δεν μπόρεσαν να προβλέψουν μια άμεση σχέση μεταξύ της διέγερσης του φόβου και της πειθούς και δεν πρότειναν διαμεσολαβητικούς μηχανισμούς.

Τα μοντέλα αυτά μπορούν να προβλέψουν σημαντική επιρροή του φόβου στη πειθώ μόνο εάν οι υποδείξεις της πηγής παρουσιαστούν αμέσως μετά τη διέγερση του φόβου, και εάν γίνουν αντιληπτά και αποτρέψουν τις αρνητικές συνέπειες της απειλής της υγείας ή του φόβου και τα άτομα δεχθούν πως μπορούν να τα βγάλουν πέρα με αυτές τις υποδείξεις. Όταν οι υποδείξεις γίνονται αντιληπτές ως ατελέσφορες ή αδύνατες να φέρουν κάποιο αποτέλεσμα τότε η πειθώς δεν πετυχαίνει το σκοπό της.

Ωστόσο η υπόθεση πως οι υποδείξεις ενός μηνύματος θα είναι αποτελεσματικές μόνο εάν παρουσιάζονται μετά την διέγερση του φόβου δεν βρήκε ισχυρή υποστήριξη (Leventhal, Singer & Jones, 1965; Leventhal & Singer, 1966; Sutton, 1982).

Η βασική υπόθεση του μοντέλου των ορμών (drive model) για την καμπυλόγραμμη σχέση μεταξύ του φόβου και της πειθούς τέθηκε υπό αμφισβήτηση διότι δεν βρέθηκαν τα επαρκή δεδομένα για την υποστήριξή της. Στη μεταναλυτική αναθεώρηση του ο Sutton(1982) παρουσιάζει δύο μελέτες στις οποίες οι αυξήσεις στον φόβο οδήγησαν στη μείωση της πειθούς (Janis & Feshbach 1953, Krisher και συνεργάτες 1973). Το οδοντιατρικό πείραμα άσκησε τεράστια επιρροή στις επόμενες θεωρίες και εμπειρικές δοκιμές. Ωστόσο λίγες έρευνες εξέτασαν την υπόθεση αυτή και βρήκαν μικρή υποστήριξη για την σχέση μεταξύ μείωσης του φόβου και πειθούς. Σε μια από τις σπάνιες μελέτες που εξέτασαν αυτή την υπόθεση, των Mewborn και Rogers (1979) αξιολόγησαν φυσιολογικά επίπεδα φόβου σε διαφορετικά χρονικά σημεία και δεν βρήκαν καμία υποστήριξη, για αυτό το λόγο πρότειναν το ρόλο της μείωσης του φόβου.

Παρομοίως, μόνο λίγες έρευνες εξέτασαν τις γνωστικές διαδικασίες που υποτίθεται πως διαμεσολαβούν στα αποτελέσματα του φόβου στη πειθώ. Επίσης λίγες έρευνες εξέτασαν τις γνωστικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων στις απειλητικές πληροφορίες. Τα πιο ενδιαφέρον ευρήματα αναφέρθηκαν, από τους Janis και Terwilliger το 1962. Τα αποτελέσματα έδειξαν περισσότερες λεκτικές εκδηλώσεις αντίστασης, δηλώσεις απόρριψης και λιγότερα ευνοϊκά σχόλια στον υψηλό από ότι στο χαμηλό φόβο.

Συμπερασματικά θα μπορούσαμε να πούμε πως τα στοιχεία για την καμπυλόγραμμη σχέση μεταξύ φόβου και πειθούς δεν είναι επαρκή με αποτέλεσμα οι προβλέψεις του μοντέλου των ορμών να είναι ατελείς. Επίσης οι περισσότερες εμπειρικές μελέτες δεν προκάλεσαν ακραία επίπεδα φόβου εξαιτίας θεμάτων δεοντολογίας, με αποτέλεσμα να μην είναι γνωστές οι ακριβείς επιδράσεις των υψηλών επιπέδων φόβου. Επίσης δεν παρατηρούνται στα εμπειρικά στοιχεία οι

συναισθηματικές και γνωστικές διαδικασίες που διαμεσολάβησαν στα αποτελέσματα της επίκλησης του φόβου στο μοντέλο των ορμών, στο μοντέλο του Janis και στο μοντέλο του McGuire.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ

Το 1970 ο Howard Leventhal αντέκρουσε το βασικό τμήμα των υποθέσεων του μοντέλου των ορμών (drive model) και των επεκτάσεων του, πως η συναισθηματική διέγερση είναι προγενέστερη των γνωστικών διαδικασιών που περιλαμβάνονται στη προσαρμογή στον κίνδυνο. Στη θέση αυτού του μοντέλου, πρότεινε το μοντέλο των παράλληλων διαδικασιών που υποθέτει πως η επίκληση του φόβου δεν είναι απαραίτητη για να επιφέρει πειθώ. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας των γνωστικών διαδικασιών του έλεγχου του κινδύνου (danger control).

Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο η χρήση του φόβου μπορεί να δώσει αφορμή για δύο παράλληλες ή ανεξάρτητες διαδικασίες που ονομάζονται έλεγχος κινδύνου και έλεγχος φόβου. Ο έλεγχος κινδύνου αξιώνει την ανάμειξη και της γνωστικής αποτίμησης της απειλής και τις πιθανές συγκαλυμμένες αντιδράσεις(δριμύτητα, ευπάθεια), που υποτίθεται ότι παρακινήθηκε από την επιθυμία του ατόμου να αποτρέψει τον κίνδυνο. Από την άλλη μεριά, ο έλεγχος του φόβου αξιώνει την παρακίνηση από την διέγερση του φόβου που πρώτιστα στοχεύει στην μείωση των αρνητικών συναισθημάτων που προκαλούνται από την επίκληση του φόβου.

Μια σημαντική υπόθεση αυτού του μοντέλου είναι πως οι διαδικασίες του ελέγχου του φόβου και του κινδύνου μπορούν να λαμβάνουν χώρα ανεξάρτητα μεταξύ τους. Ως εκ τούτου, ο έλεγχος κινδύνου μπορεί να οδηγήσει στην προσαρμοστική δράση άσχετα από μια επίκληση του φόβου που πραγματικά προκαλεί συναισθηματική ένταση.

Αντίστοιχα με το μοντέλο ορμών, το μοντέλο παράλληλης αντίδρασης επιτρέπει αμυντικές συναισθηματικές αντιδράσεις στην επίκληση του φόβου. Η σημαντική συμβολή αυτού του μοντέλου είναι ο κεντρικός ρόλος που δίνεται στην

αξιολόγηση των γνωστικών διαδικασιών και ότι κάνει τη διάκριση μεταξύ συναισθηματικών και γνωστικών αντιδράσεων στην επικοινωνία, που βασίζονται στη διέγερση του φόβου. Η αδυναμία του εντούτοις είναι ότι δεν διευκρίνισε τις γνωστικές διαδικασίες αξιολόγησης και δεν προσέφερε κάποια σαφή υπόθεση για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες οι διαδικασίες ελέγχου του κινδύνου και του φόβου μπορούν να αλληλεπιδράσουν.

Παρόλα αυτά το μοντέλο παράλληλης αντίδρασης έχει εισάγει την υπόθεση ότι οι γνωστικές αντιδράσεις στην επίκληση του φόβου μπορεί να είναι κατά περιόδους σημαντικότερες στη πειθώ από τις συναισθηματικές αντιδράσεις. Η υπόθεση αυτή επηρέασε μεγάλο μέρος των θεωριών για τις επιδράσεις της επίκλησης του φόβου στην πειθώ.

Το κεντρικό απόφθεγμα της θεωρίας των παράλληλων αντιδράσεων είναι πως η πειθώς μπορεί να επιτευχθεί και χωρίς επίκληση φόβου, εξαιτίας κάποιων γνωστικών διαδικασιών (έλεγχος κινδύνου και φόβου). Επίσης έκανε τη διάκριση μεταξύ γνωστικών και συναισθηματικών διαδικασιών.

ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ

Οι πιο πρόσφατες θεωρητικές προσεγγίσεις των επιδράσεων του φόβου στη πειθώ ήταν όλες επηρεασμένες από το μοντέλο των παράλληλων αντιδράσεων του Leventhal και εστιάζονταν στις γνωστικές διαδικασίες (Rogers 1975,1983, Beck & Frankel 1981). Στα μοντέλα αυτά , η έννοια της διέγερσης του φόβου είναι απαραίτητη να προηγηθεί της πειθούς- καθώς η θεωρία του μοντέλου μείωσης των ορμών (Drive Reduction Model) εγκαταλείπεται συνολικά και οι διαδικασίες της ρύθμισης του φόβου του Leventhal κατά ένα μεγάλο μέρος αγνοούνται. Άντ' αυτού ο στόχος τους ολοκληρώνεται με την συγκεκριμενοποίηση των γνωστικών διαδικασιών

που εμπλέκονται στον έλεγχο κινδύνου, και κατευθύνονται από την προσδοκία πως η συμπεριφορά είναι συνάρτηση των αναμενόμενων συνεπειών και της αντιληπτικής αξίας αυτών των συνεπειών.

Σύμφωνα με το κύριο θεωρητικό πλαίσιο, στη θεωρία των προστατευτικών κινήτρων (Rogers 1975, Rogers & Mewborn 1976), ο έλεγχος του κινδύνου περιλαμβάνει τρεις συγκεκριμένες διαδικασίες αξιολόγησης: α) την εκτίμηση της ευπάθειας κάποιου σε μια απειλή για την υγεία, β) την εκτίμηση της δριμύτητας αυτής της απειλής και γ) την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των υποδείξεων που παρουσιάζονται.

Μετά από την έκθεση στην επίκληση του φόβου, οι τρεις παραπάνω διαδικασίες αξιολόγησης τίθενται ως αίτημα για τη διέγερση ενός βέβαιου επιπέδου κινήτρων προστασίας, που στη συνέχεια θα καθορίσει το επίπεδο της πειθούς. Ένα σημαντικό αξίωμα της θεωρίας των προστατευτικών κινήτρων είναι πως οι διαδικασίες αξιολόγησης της απειλής, ασκούν αλληλεπίδραση με τις επιρροές της πειθούς. Μια επίπτωση αυτού του αξιώματος είναι πως τα πιο ευπαθή άτομα δεν αναμένεται να υιοθετήσουν προστατευτικές ενέργειες για να αποτρέψουν μια σοβαρή απειλή υγείας. Αν και οι διαδικασίες που αξιώνουν τα γνωστικά αυτά μοντέλα για την αποτελεσματικότητα τους είναι πολύ διαφορετικά από μοντέλα προηγούμενων θεωριών, οι προβλέψεις τους δεν απέχουν και πολύ από τις προβλέψεις του μοντέλου μείωσης των ορμών.

Γνωστικοί παράγοντες όπως η ηλικία και το φύλο θα εξεταστούν παρακάτω στην έρευνα για πιθανή επίδραση τους στη εκδήλωση συνιστώμενων συμπεριφορών.

ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2

Υπάρχει πληθώρα εμπειρικών δεδομένων που υποστηρίζουν την θεωρία των προστατευτικών κινήτρων και των παρεμφερών θεωριών που σχετίζονται με την πειθώ. Η πειθώς είναι συνήθως υψηλότερη με υψηλά επίπεδα της αυτό – αποτελεσματικότητας (self-efficacy) και της αποτελεσματικότητας της αντίδρασης (response-efficacy) (Mewborn & Rogers 1979, Maddux & Rogers 1983, Rippetoe & Rogers 1987). Οι έρευνες έχουν επίσης αποδείξει πως η δριμύτητα και η ευπάθεια που συνθέτουν στην αξιολόγηση της απειλής, έχουν επιπτώσεις στην πειθώ, αν και τα αποτελέσματα της ευπάθειας είναι ισχυρότερα από τα αποτελέσματα της δριμύτητας (Mowborn & Rogers 1979, Floyd, Prentice - Dunn & Rogers 2000, Milne, Sheeran & Orball 2000).

Ωστόσο, η θεωρία των προστατευτικών κινήτρων προβλέπει μια όχι και τόσο σαφή σχέση μεταξύ των αντιλήψεων για το φόβο και την πειθώ, αλλά προβλέπει πως τα πιο υψηλά επίπεδα ευπάθειας και δριμύτητας θα επιφέρουν υψηλότερα επίπεδα πειθούς μόνο μέχρι εκείνο το σημείο που οι υποδείξεις φαίνεται να είναι πιο αποτελεσματικές στην αντιμετώπιση της απειλής υγείας.

Κάποιες έρευνες υποστηρίζουν ότι τα τρωτά άτομα δεν υιοθετούν προστατευτικές ενέργειες για να αποφύγουν μια δριμύ απειλή υγείας εάν αντιληφθούν τις υποδείξεις της πηγής ως αναποτελεσματικές για την αποφυγή των αρνητικών συνεπειών της συγκεκριμένης απειλής (Rogers & Mewborn 1976, Self & Rogers 1990).

Επιπρόσθετα, τα ευρήματα αρκετών ερευνών έδειξαν πως αυξήσεις στη δριμύτητα της απειλής είχαν λιγότερο αντίκτυπο στα άτομα που ένιωθαν τρωτοί παρά στα άτομα που δεν ένιωθαν (Berkowitz & Cottingham 1960, Niles 1964).

Η θεωρία προστατευτικών κινήτρων προτείνει ότι η ευπάθεια και η δριμύτητα πρέπει να ασκούν πρόσθετα αποτελέσματα στη πειθώ και δεν μπορούν να αποτελέσουν τις αλληλεπιδράσεις αυτών των μεταβλητών. Συμπερασματικά λοιπόν ούτε το μοντέλο μείωσης των ορμών και οι επεκτάσεις του ούτε η θεωρία προστατευτικών κινήτρων και οι σχετικές θεωρίες κατάφεραν να δώσουν σαφείς εξηγήσεις για τις διαδικασίες που κρύβονται κάτω από το φόβο που σχετίζεται με την πειθώ. Ωστόσο έχουν δώσει το εφαλτήριο για να πραγματοποιηθούν πολλές έρευνες που βασίζονται σε αυτές τις πολύτιμες ιδέες.

Η κύρια συμβολή του μοντέλου των ορμών είναι η εκτενής περιγραφή των πιθανών αμυντικών αντιδράσεων εν όψει πληροφοριών που απειλούν την υγεία. Το μοντέλο παράλληλων διαδικασιών είναι πολύ σημαντικό για την έρευνα της επίκλησης του φόβου καθώς διαχώρισε ρητά τις γνωστικές από τις συναισθηματικές αντιδράσεις και πρότεινε την δυνατότητα πειθούς χωρίς την πρόκληση του φόβου. Τέλος η θεωρία των προστατευτικών κινήτρων έκανε τη σημαντική διάκριση μεταξύ της ευπάθειας των ατόμων και της δριμύτητας στην επίκληση του φόβου.

Επιπλέον, διευκρινίστηκαν οι παράγοντες εκείνοι που σχετίζονται με την υπόδειξη μετά από μια επίκληση φόβου που είναι πιθανό να έχουν επιπτώσεις στη πειθώ. Και η αυτό – αποτελεσματικότητα και η αποτελεσματικότητα - αντίδρασης, έχουν αποδειχθεί σημαντικοί για να προκαλέσουν την αποδοχή μιας συνιστώμενης συμπεριφοράς.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΛΗΣΗΣ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ

Παρόλη την πληθώρα των θεωριών και των εμπειρικών μελετών για την επίκληση του φόβου, δεν υπάρχει μια κυρίαρχη ιδέα για τις γνωστικές και τις συναισθηματικές διαδικασίες του φόβου που επηρεάζουν την πειθώ. Αυτό ενδεχομένως οφείλεται στο γεγονός ότι αυτές οι θεωρίες αναπτύχθηκαν με τεχνικές για τις γνωστικές διαδικασίες που ήταν πολύ περιορισμένες. Το μοντέλο της διπλής διαδικασίας της πειθούς, όπως το μοντέλο πιθανότητας λεπτομερούς επεξεργασίας {ELM, Elaboration Likelihood Model} (Petty & Cacioppo 1986) και το μοντέλο ευρετικής – συστηματικής επεξεργασίας {HSM, Heuristic- Systematic Model} (Chaiken 1980, 1987, Eagly & Chaiken 1993) έχει δώσει τη δυνατότητα για να μελετηθεί το μέγεθος και η κατεύθυνση των γνωστικών διαδικασιών. Και τα δύο παραπάνω μοντέλα προτείνουν ότι η αλλαγή συμπεριφοράς μετά από την έκθεση σε ένα πειστικό μήνυμα δεν είναι πάντα το αποτέλεσμα της προσεκτικής εκτίμησης της ποιότητας των επιχειρημάτων που παρουσιάζονται.

Το μοντέλο διπλής διαδικασίας έχει αποδειχθεί ότι επηρεάζει πολύ στην παροχή ενός πλαισίου εργασιών για την αποτίμηση του τι έκταση και κάτω από ποιες συνθήκες, το περιεχόμενο ή τα επιχειρήματα της πειστικής επικοινωνίας έχει επιπτώσεις στην πειθώ. Υποστηρίζεται πως η σημασία και η φύση της επεξεργασίας του περιεχομένου ενός πειστικού μηνύματος μπορεί να αναπαραστήσει μια συνεχής σειρά και να ποικίλει με τους μεμονωμένους και περιστασιακούς παράγοντες.

Η πειθώς εξαρτάται από την ποιότητα των επιχειρημάτων που χρησιμοποιούνται μέσα σε ένα μήνυμα: τα ισχυρά επιχειρήματα θα οδηγήσουν σε περισσότερη πειθώ από ότι τα αδύναμα επιχειρήματα. Από την άλλη μεριά, όταν κάποιος δεν παρακινείται ή δεν είναι ικανός να επεξεργαστεί το μήνυμα, τότε αυτό επιτυγχάνεται μέσω περιφερειακών κατευθύνσεων. Σε αυτή την περίπτωση, η πειθώς

δεν θα εξαρτηθεί από την ουσιαστική επεξεργασία του περιεχομένου του μηνύματος και από την ποιότητα των επιχειρημάτων που χρησιμοποιούνται στο πειστικό μήνυμα, με αποτέλεσμα να μην επιδρά στις ατομικές στάσεις και συμπεριφορές.

Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

Αρχικά, το μοντέλο διπλής διαδικασίας επικεντρωνόταν στο καθορισμό εκείνων των παραγόντων που έχουν επιπτώσεις στη δύναμη ή στην έκταση της επεξεργασίας πληροφοριών. Με μια προσεκτική εξέταση των πιθανών αποτελεσμάτων της επίκλησης του φόβου για την έκταση της επεξεργασίας πληροφοριών, είναι σημαντικό να εξεταστούν ξεχωριστά οι ιδιαίτερες συνιστώσες που συνήθως συνθέτουν αυτή την επίκληση. Η επίκληση του φόβου τονίζει την δριμύτητα της απειλής για την υγεία ως επίσης και την ευπάθεια των συμμετεχόντων στην απειλή. Αυτός ο διαχωρισμός για την αντίληψη της απειλής μέσω της ευπάθειας των υποκειμένων καθώς και η συνιστώσα της δριμύτητας πρώτα εισήχθησαν στο μοντέλο δοξασία υγείας (βλέπε Janz & Becker 1984) και επίσης εμφανίζεται στην θεωρία προστατευτικών κινήτρων (Rogers 1975, 1983).

Τα πιθανά αποτελέσματα ενός υψηλού επιπέδου ευπάθειας σε μια ορισμένη απειλή υγείας στην επεξεργασία ενός επόμενου μηνύματος μπορούν να προκύψουν από έρευνες για τις επιρροές της σχέσης της πειστικής επικοινωνίας με την επεξεργασία του μηνύματος. Όμοια με την προσωπική ευπάθεια, η έννοια για τα σχετικά προσωπικά άγχη, θεωρούνται μείζονος σημασίας για την επικοινωνία των ατόμων. Τα αποτελέσματα σχετικά με την επεξεργασία μηνυμάτων έχουν μελετηθεί εκτενώς από την θεωρία διπλής διαδικασίας: υψηλά επίπεδα συνάφειας έχουν συνεπώς βρεθεί ότι αυξάνουν την επεξεργασία κινήτρων, και επομένως την

πιθανότητα επεξεργασίας (Petty, Caccioppo & Goldman 1981 και βλέπε Johnson & Eagly 1989).

Με βάση αυτά τα συμπεράσματα θα πρόβλεπε κάποιος πως όταν τονίζεται η ευπάθεια ενός υποκειμένου σε έναν ορισμένο κίνδυνο υγείας, κατ' επέκταση θα προκαλούσε συστηματική επεξεργασία των πληροφοριών υγείας.

Τα αποτελέσματα των συνεπειών της δριμύτητας μιας ορισμένης απειλής υγείας, με επίκληση του φόβου, είναι πιο ευδιάκριτα από τα αποτελέσματα της έκτασης της επεξεργασίας των μηνυμάτων (βλέπε Baron και άλλοι το 1992 και 1994, Gleicher & Petty 1992) ενδεχομένως γιατί συγχέονται με τα αποτελέσματα των προσωπικών πληροφοριών ευπάθειας.

Στις περισσότερες μελέτες η εστίαση γίνεται στα πιθανά κινητήρια αποτελέσματα του φόβου και γίνεται διάκριση μεταξύ των χειρισμών της δριμύτητας και της ευπάθειας σε έναν κίνδυνο υγείας. Κάποιοι θα μπορούσαν να υποστηρίξουν πως χαμηλά επίπεδα ευπάθειας θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως παρακινητικοί παράγοντες για την επεξεργασία του μηνύματος δίνοντας σε αυτό ιδιαίτερη σημασία. Ωστόσο υψηλά επίπεδα ευπάθειας δεν εξασφαλίζουν συστηματική επεξεργασία του μηνύματος.

Ο παραπάνω συλλογισμός υπονοεί πως υψηλά επίπεδα απειλής στην επίκληση του φόβου θα επιφέρει συστηματική αύξηση στις υποδείξεις που παρουσιάζονται. Αυτό στην πραγματικότητα είναι άποψη που υποστήριζαν οι διάφοροι ερευνητές στο παρελθόν (Baron 1994, Rogers & Prentice-Dunn 1997). Εντούτοις είναι σημαντικό να σημειωθεί πως οι προβλέψεις αυτές βασίζονται στο αξίωμα πως τα υποκείμενα είναι παρακινημένα να διατηρήσουν σωστές στάσεις (Petty & Cacioppo 1986).

Η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ

Σε πρόσφατες έρευνες προσδιορίζονται οι περιπτώσεις εκείνες κάτω από τις οποίες τα άτομα επεξεργάζονται το μήνυμα με στόχο να εμφανίσουν επιθυμητές συμπεριφορές. Δηλαδή τους τρόπους με τους οποίους πείθονται να υιοθετήσουν τις συνιστώμενες συμπεριφορές (Pyszczynski & Greenberg 1987, Chaiken, Liberman & Eagly 1989, Kruglanski 1990, Giner-Sorolla & Chaiken 1997). Υποστηρίζουν δηλαδή πως τα άτομα προτίθενται να παρακινηθούν από τις υποδείξεις που προκύπτουν από την επεξεργασία των πληροφοριών, μόνο εάν και εφόσον οι προτεινόμενες συμπεριφορές δεν απειλούν άλλες προϋπάρχουσες κεντρικές έννοιες.

Αυτό σημαίνει πως εκείνες οι πληροφορίες που είναι σύμφωνες με τις ατομικές πεποιθήσεις του καθενός δεν θα αξιολογηθούν αυστηρά σε σύγκριση με τις πληροφορίες που είναι ασύμφωνες με τις ατομικές πεποιθήσεις, οι οποίες δεν θα αξιολογηθούν ως έγκυρες (Lord, Ross & Lepper, 1979; Pyszczynski, Greenberg & Holt, 1985; Pyszczynski & Greenberg, 1987; Ditto & Lopez, 1992; Chaiken και λοιποί., 1996).

Δηλαδή ένα άτομο εκτιμώντας ότι οι πληροφορίες είναι σύμφωνες με τις προτιμήσεις του, τότε θα τις επεξεργαστεί θετικά προκατειλημμένος, ενώ εάν είναι ασύμφωνες θα τις επεξεργαστεί αρνητικά προκατειλημμένος.

ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 3

Πρόσφατα διάφορες μελέτες έχουν πραγματοποιηθεί με σκοπό να εξετάσουν τον αντίκτυπο της ευπάθειας των ατόμων στην επεξεργασία του φόβου. Οι περισσότερες από αυτές τις έρευνες έχουν εστιάσει στην επεξεργασία της επίκληση του φόβου. Σε μια μελέτη από τον Kunda (1987), που στους συμμετέχοντες παρουσιάστηκε ένα μήνυμα όπου η κατανάλωση καφεΐνης θεωρείται υπεύθυνη για μια σοβαρή ασθένεια, τα αποτελέσματα έδειξαν πως υποκείμενα με υψηλά επίπεδα ευπάθειας ήταν λιγότερο πιθανό να συνδέσουν πληροφορίες που προβάλλονταν με ενδεχόμενη απειλή υγείας. Σε μια άλλη μελέτη από τους Liberman & Chaiken (1992) με παρόμοιο θέμα, τα αποτελέσματα έδειξαν πως υποκείμενα με υψηλά επίπεδα ευπάθειας αδυνατούν να πιστέψουν και να συνδέσουν πληροφορίες που τους παρουσιάζονται με ενδεχόμενη απειλή υγείας.

Παρόμοια συμπεράσματα αναφέρθηκαν από τους Reed και Aspinwall (1998), στην έρευνα τους, υποστηρίζοντας πως η αυτό – επιβεβαίωση είναι πιθανόν να μειώσει τα αμυντικά κίνητρα και να προκαλέσει αντικειμενικότερες στρατηγικές επεξεργασίας, δεν βρέθηκαν πολύ διαφορετικά ευρήματα Επίσης και από έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Sherman ,Nelson και Steele (2000), χρησιμοποιώντας και αυτοί ένα παράδειγμα αυτό – επιβεβαίωσης, βρήκαν πως τα υποκείμενα με υψηλή ευπάθεια απορρίπτουν περισσότερο το μήνυμα για ενδεχόμενη απειλή υγείας από την κατανάλωση καφεΐνης, συγκριτικά με τα υποκείμενα με χαμηλή ευπάθεια, ενισχύοντας έτσι τα παραπάνω συμπεράσματα.

Έρευνες σαν τις προηγούμενες πραγματοποιήθηκαν και από άλλους ερευνητές όπως από τον Lopez (1992) , από τους Jerson και Chaiken (1992) που εξέτασαν ποιοι είναι οι συγκεκριμένοι περιορισμοί του φόβου στην συστηματική επεξεργασία μιας πειστικής επικοινωνίας και από τους Gleicher και Petty(1992) που εξέτασαν την

επίδραση της επαναβεβαίωσης για την φύση του φόβου που προκαλεί αλλαγή συμπεριφοράς, τα συμπεράσματα που βρέθηκαν ήταν παρόμοια με τα συμπεράσματα των προηγούμενων ερευνών.

Συνεπώς υπάρχουν άφθονα στοιχεία ότι οι απειλητικές πληροφορίες υγείας μπορούν να οδηγήσουν σε επεξεργασία με αρνητική προκατάληψη. Ωστόσο οι υποθέσεις που γίνονται πως τα άτομα που αισθάνονται τρωτά σε κάποιον κίνδυνο υγείας θα προκαλέσει μια συστηματική θετική προκατάληψη στην αξιολόγηση μιας συνιστώμενης συμπεριφοράς, με αποτέλεσμα να αποδεχτούν την συνιστώμενη αυτή συμπεριφορά. Δηλαδή κανένα άμεσο εμπειρικό στοιχείο δεν μπόρεσε να βρεθεί ώστε να υποστηρίξει αυτή την υπόθεση.

Επίσης υπάρχουν κάποια εμπειρικά στοιχεία ότι ο φόβος μπορεί να οδηγήσει σε μια θετική προκατάληψη στην επεξεργασία της συνιστώμενης συμπεριφοράς, αλλά λίγα είναι ακόμα γνωστά για τη φύση των στρατηγικών επεξεργασίας που ελλοχεύουν κάτω από αυτήν την επίδραση, εάν δηλαδή βασίζονται στην ευρετική ή στην συστηματική επεξεργασία ενός πειστικού μηνύματος.

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ

Διάφορες αναθεωρήσεις της βιβλιογραφίας αλλά και των μεταναλυτικών στοιχείων , έχουν δείξει πως η σχέση της επίκλησης του φόβου και της πειθούς είναι θετική. Δηλαδή όσο μεγαλύτερη είναι η διέγερση του φόβου τόσο μεγαλύτερη είναι και η πειθός (Boster & Mongeau 1984, Sutton 1982).

Οι πολυάριθμες βιβλιογραφικές επισκοπήσεις για την επίκληση του φόβου έχουν συνοψιστεί στα παραπάνω αποτελέσματα ή τις νέες θεμελιωμένες θεωρίες (π.χ., Beck και Frankel 1981, Boster και Mongeau 1984, Leventhal 1970, McGuire 1968, Janis και Feshbach 1953, Dollard και Miller 1950, Sutton 1982). Το επαναλαμβανόμενο συμπέρασμα είναι ότι οι αυξήσεις στο φόβο συνδέονται γενικά με τις αλλαγές στη συμπεριφορά, τις στάσεις ή τις προθέσεις.

Μια μετανάλυση τριάντα πέντε δημοσιευμένων μελετών , με θέμα την επίκληση του φόβου, καταλήγει στο γενικό συμπέρασμα πως «οι αυξήσεις του φόβου συνδέονται με συνέπεια με τις αυξήσεις της συνιστώμενης συμπεριφοράς» (Sutton 1982).

Σύμφωνα με το μοντέλο παράλληλων διαδικασιών του Howard Leventhal (1970) η χρήση του φόβου μπορεί να δώσει αφορμή για δύο παράλληλες διαδικασίες (έλεγχος κινδύνου και έλεγχος φόβου) ώστε να μπορέσουν να αξιολογηθούν οι γνωστικές διαδικασίες καθώς και να διακριθούν οι συναισθηματικές και γνωστικές αντιδράσεις που βασίζονται στη διέγερση του φόβου. Στην θεωρία των προστατευτικών κινήτρων (Rogers 1975, Rogers & Mewborn 1976) το σημαντικό αξίωμα είναι πως οι διαδικασίες αξιολόγησης της απειλής , ασκούν αλληλεπίδραση με τις επιρροές της πειθούς. Όμως τα εμπειρικά ευρήματα δεν είναι και τόσο υποστηρικτικά για όλες αυτές τις υποθέσεις. Παρόλα αυτά αποδείχθηκαν σημαντικά ευρήματα όπως η διάκριση της ευπάθειας των ατόμων με τη δριμύτητα της επίκλησης

του φόβου καθώς διευκρινίστηκε και ο διαχωρισμός των γνωστικών αντιδράσεων από τις συναισθηματικές αντιδράσεις.

Κάποιες άλλες θεωρίες, όπως η θεωρία των διπλών διαδικασιών υποστήριξαν πως η πειθώς εξαρτάται από την ποιότητα των επιχειρημάτων που χρησιμοποιούνται σε ένα μήνυμα. Επίσης αναφέρονται στο ότι απειλητικές πληροφορίες για την υγεία θα οδηγήσουν σε επεξεργασία με αρνητική προκατάληψη ενώ άτομα που αισθάνονται τρωτά σε κάποιον κίνδυνο υγείας θα επεξεργαστούν τις πληροφορίες αυτές με θετική προκατάληψη. Για την συγκεκριμένη υπόθεση δεν υπάρχουν άμεσα εμπειρικά ευρήματα. Όμως για την υπόθεση πως ο φόβος μπορεί να οδηγήσει σε θετική προκατάληψη για την επεξεργασία μια συνιστώμενης συμπεριφοράς, υπάρχουν υποστηρικτικά εμπειρικά στοιχεία που δεν είναι ωστόσο σε επαρκή επίπεδο.

Συμπερασματικά λοιπόν, σύμφωνα με τις περισσότερες θεωρίες που εξετάστηκαν παραπάνω, θα μπορούσαμε να πούμε πως, για να επιτύχουμε να πείσουμε τους δέκτες για μια συνιστώμενη συμπεριφορά, είτε πρόκειται για ενδεχόμενη απειλή υγείας, είτε για χρήση σε διαφημιστικά μηνύματα, η επίκληση του φόβου είναι μια τεχνική ευρέως διαδεδομένη και υποστηριγμένη θεωρητικά αλλά και εμπειρικά για την αποτελεσματικότητα της στην πειθώ.

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την μελέτη μηνυμάτων που παρουσιάζονται πληροφορίες για την υγεία των δοντιών, χρησιμοποιώντας φόβο με σκοπό να πείσει τα υποκείμενα να εκδηλώσουν υγιείς συμπεριφορές στο να βουρτσίζουν τα δόντια τους μετά την κατανάλωση σοκολάτας. Η συγκεκριμένη μελέτη είναι επηρεασμένη από την έρευνα για την οδοντιατρική υγιεινή των Janis & Feshbach το 1953 και αυτό γιατί, το οδοντιατρικό πείραμα άσκησε τεράστια επιρροή στις θεωρίες και εμπειρικές δοκιμές για την επίκληση του φόβου. Στα πειράματα τους, στα υποκείμενα δόθηκαν μηνύματα χωρίς φόβο, με μέτριο φόβο και με υψηλό φόβο σε τρεις ομάδες φοιτητών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα μηνύματα με μέτριο φόβο επηρέασαν περισσότερο την αλλαγή των στάσεων από ότι τα μηνύματα με υψηλό φόβο. Επιπρόσθετα τα αποτελέσματα έδειξαν πως τα μηνύματα χωρίς χρήση φόβου δεν επηρέασαν στην αλλαγή των στάσεων.

Έτσι η παρούσα μελέτη συγκρίνει τις επιδράσεις, στην εκδήλωση συγκεκριμένης συμπεριφοράς, μηνυμάτων με καθόλου χρήση φόβου και με μέτρια χρήση φόβου. Η βασική διαφορά της παρούσας ερευνάς από αυτήν των Janis & Feshbach το 1953, είναι πως εξετάζει μόνο μηνύματα με καθόλου φόβο και μέτριο φόβο αντί για μηνύματα χωρίς φόβο, με μέτριο φόβο και με υψηλό φόβο.

Σκοπός της εργασίας είναι να εξεταστεί, ποιος από τους δύο τύπους μηνυμάτων επηρέασε περισσότερο τα υποκείμενα στο να βουρτσίζουν μετά την κατανάλωση σοκολάτας τα δόντια τους. Η αρχική υπόθεση είναι πως η χρήση του συναισθήματος του φόβου επηρεάζει την ενδεχόμενη αλλαγή των συμπεριφορών του δέκτη, δηλαδή πως το μήνυμα με μέτρια χρήση φόβου θα επηρεάσει τα υποκείμενα στο να βουρτσίσουν τα δόντια τους μετά την κατανάλωση σοκολάτας, συγκριτικά με το μήνυμα με καθόλου χρήση φόβου.

Επίσης μια ακόμα υπόθεση είναι πως τα υποκείμενα θα επηρεαστούν προσωρινά και με το πέρασμα των ημερών θα επιστρέψουν στην εκδήλωση συμπεριφορών που προϋπήρχαν. Δηλαδή εάν την τέταρτη ημέρα τα υποκείμενα βούρτσισαν λιγότερο τα δόντια τους από την πρώτη ημέρα.

Επίσης καταγράφηκαν κάποια στοιχεία για να ελεγχθούν αργότερα , για το εάν το φύλο (πιθανή μεταβλητή επηρεάζει την εξαρτημένη) σχετίζεται με την εκδήλωση της συνιστώμενης συμπεριφοράς που παρουσιάζεται στα μηνύματα (βούρτσισμα των δοντιών μετά την κατανάλωση σοκολάτας). Επιπλέον καταγράφονται τα στοιχεία εκείνα που ελέγχουν εάν τα υποκείμενα 5,5 και 6 χρονών επηρεάστηκαν περισσότερο στο να βουρτσίσουν τα δόντια τους από τα υποκείμενα 6,5 και 7 χρονών.

ΜΕΘΟΔΟΣ

ΣΧΕΔΙΟ

Για να εξεταστεί εάν η επίκληση του φόβου σε ένα μήνυμα επηρεάζει την πειθώ ή επηρεάζει στο να πείσει για συγκεκριμένες συνιστώμενες συμπεριφορές, εφαρμόστηκε ένα πείραμα με ανεξάρτητες μεταβλητές τον τύπο του μηνύματός (καθόλου χρήση φόβου και μέτρια χρήση φόβου) και τον χρόνο μέτρησης που περιλαμβάνει τέσσερις βαθμίδες που αντιστοιχούν σε τέσσερις ημέρες καταγραφής και παρατήρησης της συμπεριφοράς. Η εξαρτημένη μεταβλητή αναφερόταν στην μέτρηση συμπεριφοράς (βούρτσισμα δοντιών). Οι μετρήσεις της συμπεριφοράς πραγματοποιήθηκαν μετά την παρουσίαση των μηνυμάτων στα υποκείμενα.

ΔΕΙΓΜΑ

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δείγμα σαράντα ένα υποκειμένων. Από τα υποκείμενα τα 22 ήταν αγόρια και τα 19 ήταν κορίτσια. Τα υποκείμενα ήταν ηλικίας πεντέμισι έως επτά χρονών ($M=6,232$).

ΟΡΓΑΝΑ

Τα όργανα - εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την υλοποίηση του πειράματος ήταν δύο μηνύματα με την ταυτόχρονη επίδειξη εικόνων (βλέπε παρακάτω ΕΙΚΟΝΑ 1 και 2, καθώς και το κείμενο μέσα στα εισαγωγικά).

Όπου εξαρτημένη μεταβλητή είναι η μέτρηση της συμπεριφοράς δηλαδή το βούρτσισμα των δοντιών των υποκειμένων. Μια ανεξάρτητη μεταβλητή μεταξύ των υποκειμένων είναι, τα μηνύματα που προβάλλονται στα υποκείμενα, όπως αναφέρεται και παραπάνω. Ο χρόνος μέτρησης είναι ακόμη μια ανεξάρτητη μεταβλητή εντός των υποκειμένων και έχει τέσσερις βαθμίδες που αντιστοιχούν σε

τέσσερις ημέρες παρατήρησης και καταγραφής της συμπεριφοράς των υποκειμένων . Επίσης κάποιοι επιπλέον παράγοντες που ενδεχομένως επηρεάζουν την εξαρτημένη μεταβλητή, οδήγησαν στην εξέταση και μέτρηση τριών πιθανών μεταβλητών, το φύλο και την ηλικία των υποκειμένων καθώς και το είδος της τροφής.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Πρώτα έγινε ο χωρισμός των υποκειμένων σε δύο ομάδες. Η πρώτη ομάδα αποτελούνταν από εικοσιένα υποκείμενα (έντεκα αγόρια και δέκα κορίτσια) ενώ η δεύτερη ομάδα από είκοσι υποκείμενα (έντεκα αγόρια και εννιά κορίτσια). Ο ορισμός των υποκειμένων στις ομάδες του πειράματος ήταν τυχαίος.

Στη πρώτη ομάδα (51,2% του δείγματος) ,παρουσιάστηκε ένα μήνυμα που το περιεχόμενο του αναφερόταν στη σοκολάτα (σε διάφορες μορφές) και στις ωφέλειες που μπορεί να προσφέρει όταν καταναλώνεται σε μικρές ποσότητες και στον τρόπο που δεν μπορεί να βλάψει την υγεία των δοντιών μας όταν μετά την κατανάλωση βουρτσίζονται σωστά και προσεκτικά τα δόντια (EIKONA 1). Το περιεχόμενο του μηνύματος ήταν το ακόλουθο:

« Η σοκολάτα είναι ένα από τα πιο διάσημα γλυκά σε όλο τον κόσμο. Μικροί και μεγάλοι τρελαίνονται από την γεύση της. Όταν τρώμε λίγη σοκολάτα κάνει καλό στον οργανισμό μας. Η σοκολάτα μπορεί να προστατέψει τον οργανισμό μας από κάποιες ασθένειες, γιατί είναι πλούσια σε ενέργεια. Σε μια σωστή διατροφή μπορούμε να τρώμε σοκολάτες μόνο όμως σε μικρές ποσότητες. Όταν τρώμε όμως πολλές σοκολάτες κάνουμε κακό στην υγεία των δοντιών μας.

Κάθε φορά που τρώμε σοκολάτα πρέπει μετά να βουρτσίζουμε καλά και προσεκτικά τα δόντια μας».

Στην δεύτερη ομάδα (48,8% του δείγματος) παρουσιάστηκε το ίδιο μήνυμα με την διαφορά πως στο μήνυμα αυτό υπήρχε μια πρόταση που χρησιμοποιούσε φόβο «Γιατί αλλιώς τα δόντια μας χαλάνε και πέφτουν» και την προβολή μιας επιπλέον εικόνας (EIKONA 2).

Εικόνα 1

Εικόνα 2

Τα μηνύματα παρουσιάστηκαν στα υποκείμενα μέσα στο πλαίσιο εκπαιδευτικού προγράμματος διάρκειας μίας εβδομάδας με θέμα τη σωστή υγιεινή. Και στις δύο ομάδες τα μηνύματα προβλήθηκαν μετά το μεσημεριανό γεύμα την ίδια ημέρα.

Για τέσσερις ημέρες μετά την παρουσίαση του μηνύματος τα παιδιά βρίσκονταν υπό διακριτική παρακολούθηση ώστε να διαπιστωθεί αν επηρεάστηκαν από τα μηνύματα γεγονός που φαίνεται αν μετά από την κατανάλωση σοκολάτας βούρτσισαν τα δόντια τους. Η μέτρηση της εξαρτημένης συμπεριφοράς έγινε με παρατήρηση και σημειώνοντας γραπτώς με ένα τικ δίπλα από τα ονόματα των υποκειμένων όταν βούρτσισαν τα δόντια τους και με ένα (X) όταν δεν βούρτσισαν τα δόντια τους. Η παρατήρηση γινόταν περίπου δεκαπέντε λεπτά μετά την κατανάλωση σοκολάτας.

Επειδή τα υποκείμενα βρισκόντουσαν σε χώρο όπου η διατροφή τους ήταν προγραμματισμένη (παιδική κατασκήνωση) μελετήθηκε μόνο η κατανάλωση σοκολάτας που προβλεπόταν από το πρόγραμμα διατροφής. Το πρόγραμμα περιλάμβανε τέσσερις φορές μετά την παρουσίαση του μηνύματος, κατανάλωση σοκολάτας σε διάφορες μορφές (μερέντα, κρουασάν με σοκολάτα, μους σοκολάτα, παγωτό σοκολάτα), επομένως μελετήθηκαν μόνο αυτές οι περιπτώσεις.

Αναλυτικότερα την πρώτη ημέρα μετά την παρουσίαση του μηνύματος εξετάστηκε εάν τα υποκείμενα έπλυναν τα δόντια τους μετά την κατανάλωση κρουασάν με σοκολάτα, την δεύτερη ημέρα μετά την κατανάλωση μους σοκολάτας, την τρίτη ημέρα μετά την κατανάλωση μερέντας και την τέταρτη ημέρα μετά την κατανάλωση παγωτού σοκολάτας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

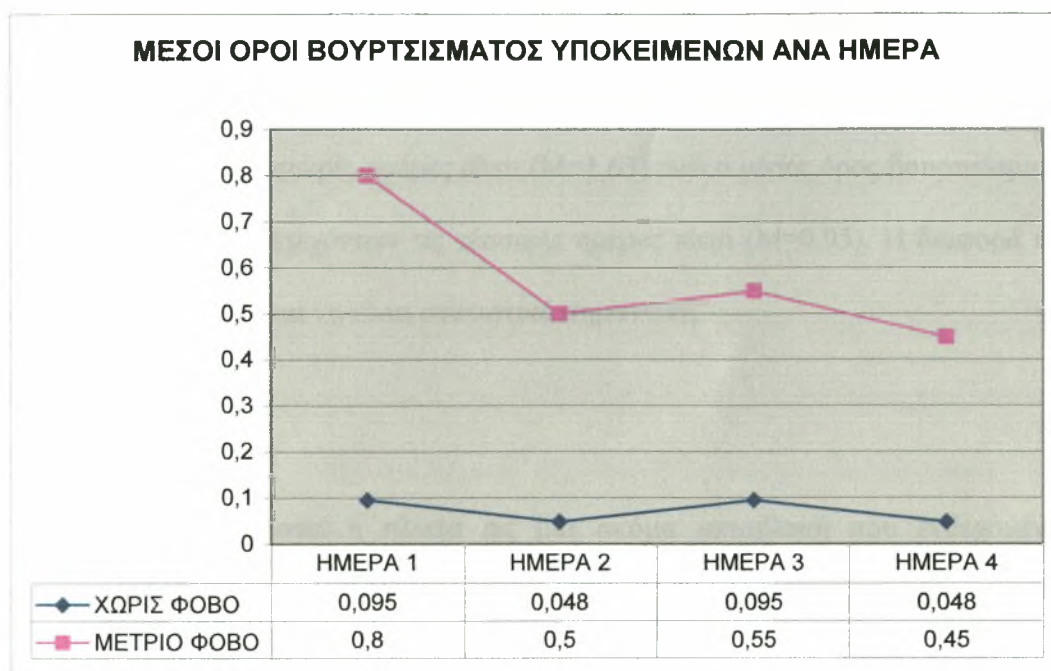
ΤΥΠΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ:

Για να εξεταστεί με ποιον τρόπο τα δύο μηνύματα (χωρίς φόβο και με μέτριο φόβο) επηρεάζουν τα υποκείμενα στο να βουρτσίσουν τα δόντια τους κατά την διάρκεια των τεσσάρων ημερών, οι μετρήσεις συμπεριφοράς υποβλήθηκαν σε μία πολυμεταβλητή ανάλυση διακύμανσης με ανεξάρτητη μεταβλητή τον τύπο του μηνύματος και τον χρόνο μέτρησης.

Η ανάλυση ανέδειξε μια κύρια επίδραση του τύπου μηνύματος $F(1,39)=27,71$ $p<,01$. Το μήνυμα με μέτριο φόβο φαίνεται να επηρέασε τους συμμετέχοντες που το παρακολούθησαν στο να βουρτσίσουν τα δόντια τους ($M=0,57$) από ότι επηρεάστηκαν οι συμμετέχοντες που παρακολούθησαν το μήνυμα χωρίς φόβο ($M=0,07$).

Επίσης ανέδειξε πως το πέρασμα των ημερών $F(3,117)=4,16$ $p < ,01$ επηρέασε τα υποκείμενα στο να εγκαταλείψουν τις συνιστώμενες συμπεριφορές, ωστόσο δεν διαφαίνεται αλληλεπίδραση με τον τύπο μηνύματος $F(3,117)=2,47$ $p=,065$. Αναλυτικότερα οι συμμετέχοντες που παρακολούθησαν το μήνυμα χωρίς φόβο, βούρτσισαν τα δόντια τους την πρώτη ημέρα ($M=0,095$), την δεύτερη ημέρα ($M=0,048$), την τρίτη ημέρα ($M=0,095$) και την τέταρτη ημέρα ($M=0,048$). Ενώ οι συμμετέχοντες που παρακολούθησαν το μήνυμα με μέτριο φόβο βούρτσισαν τα δόντια τους την πρώτη ημέρα ($M=0,80$), την δεύτερη ημέρα ($M=0,50$), τη τρίτη ημέρα ($M=0,55$) και την τέταρτη ημέρα ($M=0,45$) (ΓΡΑΦΗΜΑ 1)

ΓΡΑΦΗΜΑ 1:

Το σύνολο του δείγματος βούρτισε κατά μέσο όρο τα δόντια του την πρώτη ημέρα με ($M=0,448$), την δεύτερη ημέρα με ($M=0,274$), την τρίτη ημέρα με ($M=0,323$) και την τέταρτη ημέρα με ($M=0,249$). Συγκρίνοντας στατιστικά τους μέσους όρους της πρώτης ημέρας και της τέταρτης ημέρας $F(1,39)=11,47$ $p < ,01$ διαπιστώνεται πως την τέταρτη ημέρα ο μέσος όρος βουρτσίσματος είναι μικρότερος από τον μέσο όρο βουρτσίσματος της πρώτης ημέρας. Αυτή η διαφορά ωστόσο δεν φαίνεται να είναι επηρεασμένη από το ποιο τύπο μηνύματος παρακολούθησαν τα υποκείμενα.

ΦΥΛΟ:

Η ανάλυση ανέδειξε πως δεν υπάρχει επίδραση του φύλου $t(39)=4,64$ $p=0,175$ στην εξαρτημένη μεταβλητή. Ο μέσος όρος βουρτσίσματος των θηλυκών συμμετεχόντων τις τέσσερις ημέρες είναι ($M=1,63$) ενώ ο μέσος όρος βουρτσίσματος των αρσενικών συμμετεχόντων τις τέσσερις ημέρες είναι ($M=0,95$). Η διαφορά των μέσων όρων δεν φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντική.

ΗΛΙΚΙΑ:

Για να εξεταστεί η ηλικία ως μία ακόμα μεταβλητή που ενδεχομένως επηρεάζει την εξαρτημένη μεταβλητή οδήγησε στο χωρισμό του δείγματος ως προς την διάμεσο έτσι ώστε να γίνει η σύγκριση των υποκειμένων που ήταν κάτω από 6,5 χρονών με τα υποκείμενα που ήταν πάνω από 6,5 χρονών. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν επίδραση της ηλικίας $t(39)=3,28$ $p < ,01$ στην εξαρτημένη μεταβλητή. Οι συμμετέχοντες που ήταν ηλικίας 5,5 και 6 χρόνων επηρεάστηκαν λιγότερο στο να βουρτσίσουν τα δόντια τους ($M=0,56$) από ότι οι συμμετέχοντες 6,5 και 7 χρόνων ($M=2,16$). Δηλαδή φαίνεται πως τα υποκείμενα που ήταν πάνω από 6,5 χρονών επηρεάστηκαν περισσότερο από τα υποκείμενα που ήταν κάτω από 6,5 χρονών, στο να βουρτσίσουν τα δόντια τους.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Μετά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων βγαίνουν τα ακόλουθα συμπεράσματα. Αρχικά διαπιστώνεται πως τα υποκείμενα που παρακολούθησαν το μήνυμα χωρίς φόβο δεν φαίνεται να επηρεάστηκαν στο να βουρτσίσουν τα δόντια τους σε αντίθεση με τα υποκείμενα που παρακολούθησαν το μήνυμα με μέτριο φόβο που φαίνεται πως επηρεάστηκαν στο να βουρτσίσουν τα δόντια τους. Παρόλο που με το πέρασμα των ημερών διαφαίνεται (ΓΡΑΦΗΜΑ 1) ότι οι συμπεριφορές που εκδηλώνονται από τα υποκείμενα που παρακολούθησαν το μήνυμα χωρίς φόβο παραμένουν σταθερές, ενώ οι συμπεριφορές που εκδηλώνονται από τα υποκείμενα που παρακολούθησαν το μήνυμα με μέτριο φόβο τείνουν να ελαττώνονται. Ωστόσο δεν βρέθηκε κάποια επίδραση της αλληλεπίδρασης του τύπου μηνύματος με τις ημέρες.

Πρέπει να σημειωθεί πως μελετώντας τους μέσους όρους της πρώτης ημέρας και της τέταρτης ημέρας διαπιστώνεται πως τα υποκείμενα την τέταρτη ημέρα βούρτσισαν λιγότερο τα δόντια τους συγκριτικά με την πρώτη ημέρα, όμως αυτό δεν φαίνεται να είναι αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης του τύπου μηνύματος με τις ημέρες.

Μετά από την εξέταση του φύλου ως πιθανή μεταβλητή που επηρεάζει την εξαρτημένη, εάν δηλαδή υπάρχει επίδραση του φύλου των συμμετεχόντων στο να βουρτσίσουν τα δόντια τους, διαπιστώνεται τελικά πως το φύλο των υποκειμένων δεν σχετίζεται με την εκδήλωση της συνιστώμενης συμπεριφοράς. Δηλαδή η στατιστική σύγκριση των μέσων όρων δείχνει πως δεν υπάρχει διαφορά, στην εκδήλωση της συνιστώμενης συμπεριφοράς, μεταξύ του φύλου των υποκειμένων.

Η εξέταση της ηλικίας ως μια επιπλέον πιθανής μεταβλητής οδηγεί στο συμπέρασμα πως η ηλικία όντως σχετίζεται με την εκδήλωση της συνιστώμενης

συμπεριφοράς (βούρτσισμα των δοντιών). Αναλυτικότερα, συγκρίνοντας στατιστικά τους μέσους όρους βουρτσίσματος των υποκειμένων 5,5 και 6 χρονών και 6,5 και 7 χρονών διαπιστώνεται πως τα υποκείμενα 5,5 και 6 χρονών εκδήλωσαν λιγότερο από τα υποκείμενα 6,5 και 7 χρονών την συνιστώμενη συμπεριφορά.

Εξαιτίας του γεγονότος πως η μέτρηση της συμπεριφοράς τις τέσσερις ημέρες παρατήρησης, έγινε μετά από κατανάλωση σοκολάτας διαφορετικής μορφής την κάθε ημέρα, μαζί με το χρόνο μέτρησης άλλαζε και το είδος τροφής με αποτέλεσμα να προκληθεί σύγχυση στη μέτρηση της συμπεριφοράς. Δηλαδή δεν μπορεί να ελεγχθεί εάν τα υποκείμενα εκδήλωσαν τις συγκεκριμένες συμπεριφορές εξαιτίας του είδους της τροφής ή εξαιτίας άλλων μεταβλητών. Για αυτό το λόγο δεν μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα πως μια μόνο μεταβλητή ευθύνεται για την εκδήλωση της συνιστώμενης συμπεριφοράς.

Επομένως λοιπόν η υπόθεση πως τα υποκείμενα που παρακολούθησαν το μήνυμα με μέτριο φόβο θα επηρεαστούν περισσότερο από τα υποκείμενα που παρακολούθησαν το μήνυμα χωρίς φόβο στο να εκδηλώσουν συνιστώμενες συμπεριφορές, φαίνεται πως επαληθεύτηκε. Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης υπόθεσης υποστηρίζουν τα αποτελέσματα των ερευνών των Janis & Feshbach το 1953 που απέδειξαν πως μηνύματα χωρίς φόβο δεν επηρεάζουν στην αλλαγή συμπεριφορών των υποκειμένων. Ωστόσο στην παρούσα εργασία το μήνυμα με μέτρια χρήση φόβου δεν επηρέασε στο βαθμό που απέδειξαν στην έρευνα τους οι Janis & Feshbach.

Έτσι η υπόθεση πως την τέταρτη ημέρα τα υποκείμενα θα εκδηλώσουν λιγότερο τις συνιστώμενες συμπεριφορές συγκριτικά με την πρώτη ημέρα, επαληθεύθηκε συγκρίνοντας τους μέσους όρους βουρτσίσματος όλου του δείγματος,

ανεξάρτητα με το ποιο μήνυμα παρακολούθησαν, την πρώτη και τέταρτη ημέρα. Η συγκεκριμένη διαφορά αποδείχθηκε πως δεν ήταν τυχαία.

Σύμφωνα με τις πρώτες θεωρίες για την επίκληση του φόβου (μοντέλο ορμών και προεκτάσεις) που υποστήριζαν πως όταν το μέγεθος του φόβου είναι πολύ μικρό ενδεχομένως οι στάσεις να μην αλλάξουν (Hovland, Janis & Kelley 1953, Janis 1967), επιβεβαιώνεται από την παρούσα έρευνα διότι διαπιστώνεται πως πάρα την αρχική επιρροή του μηνύματος με μέτριο φόβο εν τέλει οι συμπεριφορές των υποκειμένων δεν άλλαξαν και αυτό φαίνεται από τον μέσο όρο βουρτσίσματος την τέταρτη ημέρα. Εναλλακτικά, θα μπορούσε το μέγεθος του φόβου να είναι σε μεγαλύτερο βαθμό έτσι ώστε να προέκυπτε η πιθανή μεγαλύτερη επιρροή του μηνύματος.

Είναι ενδιαφέρον να αναφερθεί πως σύμφωνα με τη θεωρία κινήτρων προστασίας (Rogers 1975), στα μηνύματα που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα να μην εκτιμήθηκε από τα υποκείμενα η δριμύτητα της απειλής καθώς και της αποτελεσματικότητας των υποδείξεων που παρουσιάζονταν, έτσι ώστε να ενεργοποιηθούν πιθανά κίνητρα προστασίας και να υιοθετηθούν οι συνιστώμενες συμπεριφορές.

Επιπρόσθετα σύμφωνα με το μοντέλο διπλής διαδικασίας, ενδεχομένως τα επιχειρήματα, που περιλαμβάνονταν στα μηνύματα που παρουσιάστηκαν στα υποκείμενα, να μην ήταν ιδιαίτερα ισχυρά για αυτό και δεν οδήγησαν σε υψηλά επίπεδα πειθούς.

Σε αυτό το σημείο θα μπορούσαν να αναφερθούν τα στοιχεία εκείνα που θα μπορούσαν να είχαν χειριστεί διαφορετικά ώστε να ήταν ευδιάκριτη η επίδραση της επίκλησης του φόβου στις συμπεριφορές των υποκειμένων. Αρχικά μια μεταβλητή που με τον διαφορετικό της χειρισμό δεν θα δημιουργούσε σύγχυση στην επίδραση

της στην εξαρτημένη είναι το είδος της τροφής. Εάν το είδος της τροφής ήταν κοινό και για τις τέσσερις ημέρες παρατήρησης θα μπορούσε να γίνει εμφανής η επίδραση της χρήσης του φόβου στα μηνύματα, στην εκδήλωση των συνιστώμενων συμπεριφορών.

Μια επιπλέον μεταβλητή που αν είχε χειριστεί διαφορετικά θα ήταν πιο ξεκάθαρα τα αποτελέσματα είναι η μεταβλητή της ηλικίας. Αν τα υποκείμενα ήταν όλα ίδιας ηλικίας θα φαινόταν η καθαρή επίδραση της χρήσης του φόβου και κατά πόσο αυτή επηρεάζει την αλλαγή των συμπεριφορών. Τέλος θα μπορούσαν τα μηνύματα να περιέχουν ισχυρά επιχειρήματα, ή φόβο σε μεγαλύτερο βαθμό ώστε να προέκυπτε και μεγαλύτερη αλλαγή συμπεριφοράς των υποκειμένων

Επίσης ένας διαφορετικός σχεδιασμός της έρευνας θα μπορούσε να επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα. Ωστόσο εξαιτίας του ότι ο σχεδιασμός της έρευνας είχε κάποιες ελλείψεις το αποτέλεσμα ήταν η εξέταση διαφόρων μεταβλητών να οδηγήσουν σε σύγχυση και να μην μπορεί να βγει ένα σαφές γενικό συμπέρασμα.

Εξαιτίας όλων των παραπάνω, οι αρχικές υποθέσεις της παρούσας εργασίας σε γενικές γραμμές δεν επαληθεύτηκαν πλήρως. Συγκεκριμένα επιβεβαιώθηκε η υπόθεση πως το μήνυμα με μέτριο φόβο θα επηρεάσει τη συμπεριφορά των υποκειμένων συγκριτικά με το μήνυμα χωρίς φόβο, ωστόσο φάνηκε πως η επίδραση του δεν ήταν ισχυρή.

Η υπόθεση πως την τέταρτη ημέρα τα υποκείμενα θα βουρτσίσουν κατά μέσο όρο λιγότερο τα δόντια τους επαληθεύτηκε, όμως δεν αποδείχτηκε πως η συγκεκριμένη διαφορά ευθύνεται στο τύπο του μηνύματος. Δηλαδή τα υποκείμενα μείωσαν την εκδήλωση της συνιστώμενης συμπεριφοράς, ωστόσο αυτό θα μπορούσε να συμβεί με οποιοδήποτε μήνυμα και αν είχαν παρακολουθήσει.

Επίσης εξετάστηκαν μεταβλητές που ενδεχομένως επηρεάζουν την εξαρτημένη μεταβλητή (βούρτσισμα των δοντιών) και βρέθηκε πως η ηλικία των υποκειμένων όντως επηρέασε στην εκδήλωση της συνιστώμενης συμπεριφοράς (συγκεκριμένα τα υποκείμενα ηλικία άνω των 6,5 χρονών επηρεάστηκαν περισσότερο από τα υποκείμενα κάτω των 6,5 χρονών), σε αντίθεση με το φύλο που βρέθηκε ότι δεν σχετίζεται με την εξαρτημένη μεταβλητή. Τέλος η παρουσία της μεταβλητής του είδους τροφής προκαλεί σύγχυση με την επίδραση της πάνω στη εξαρτημένη.

Καταληκτικά θα μπορούσε να ειπωθεί πως η εξέταση και επεξεργασία διαφόρων μεταβλητών, οδηγεί σε σύγχυση για την επίδραση τους πάνω στην εξαρτημένη μεταβλητή, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να βγει ένα γενικό σαφές συμπέρασμα. Αυτό οφείλεται τόσο στον πιθανό ελλιπή σχεδιασμό της έρευνας όσο και σε πιθανές μεταβλητές που επηρεάζουν την εξαρτημένη και δεν επιτεύχθηκε απόλυτα ο σωστός χειρισμός και έλεγχος τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 191-215.

Baron, R.M., & Kenny, D.A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1173-1182.

Baron, R.S., Inman, M.B., Kao, C.F., & Logan, H. (1992). Emotion and superficial social processing. *Motivation and Emotion*, 323-345.

Baron, R., Logan, H., Lilly, J., Inman, M., & Brennan, M. (1994). Negative emotion and message processing. *Journal of Experimental Social Psychology*, 181-201.

Beck, K.H., & Frankel, A. (1981). A conceptualization of threat communications and protective health behavior. *Social Psychology Quarterly*, 204-217.

Berkowitz, L., & Cottingham, D.R. (1960). The interest value and relevance of fear-arousing communications. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 37-43

Boster, F.J., & Mongeau, P. (1984). Fear-arousing persuasive messages. In R.N. Bostrom (Ed.), *Communication Yearbook* (σελ.330-375). Beverly Hills, CA: Sage.

Chaiken, S. (1980). Heuristic versus systematic information processing and the use of source versus message cues in persuasion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 752-766.

Chaiken, S. (1987). The heuristic model of persuasion. In M.P. Zanna, J.M. Olson, & C.P. Herman (Eds.), *Social Influence: The Ontario Symposium* (σελ.3-39). Hillsdale, NJ: Erlbaum

Chaiken, S., Liberman, A., & Eagly, A.H. (1989). Heuristic and systematic information processing within and beyond the persuasion context. In J.S. Uleman & J.A. Bargh (Eds.), *Unintended Thought*. New York: Guilford Press.

Chaiken, S., Giner-Sorolla, R., & Chen, S. (1996). Defense and Impression Motives in Heuristic and Systematic Information Processing. In P.M. Gollwitzer & J.A. Bargh (Eds.), *The Psychology of Action: Linking Cognition and Motivation to Behavior*. New York: Guilford Press.

Ditto, P.H., & Lopez, D.F. (1992). Motivated skepticism: Use of differential decision criteria for preferred and nonpreferred conclusions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 568-584.

Dollard, J., & Miller, N.E. (1950). *Personality and psychotherapy*. New York: McGraw-Hill.

Duke, J.D. (1967). Critique of the Janis and Feshbach study. *The Journal of Social Psychology*, 71-80.

Eagly, A.H., & Chaiken, S. (1993). *The Psychology of attitudes*. Orlando, USA: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.

Floyd, D.L., Prentice-Dunn, S., & Rogers, R.W. (2000). A meta-analysis of research on protection motivation theory. *Journal of Applied Social Psychology*, 407-429.

Freud, S. (1928). *The future of an illusion*. London, UK: Hogarth Press.

Freud, S. (1930). *Civilization and its discontents*. New York: J. Cape & H. Smith.

- Frijda** (1986). *The emotions*. Cambridge, UK: Cambridge University Press
- Giner-Sorolla, R., & Chaiken, S.** (1997). Selective use of heuristic and systematic processing under defense motivation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 84-97
- Gleicher, F., & Petty, R.E.** (1992). Expectations of reassurance influence the nature of fear-stimulated attitude change. *Journal of Experimental Social Psychology*, 86-100.
- Haefner, D.P.** (1965). Arousing fear in dental health education. *Journal of Public Health Dentistry*, 140-146.
- Hovland, C.I., Janis, I.L., & Kelley, H.H.** (1953). *Communication and persuasion: Psychological studies of opinion change*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Janis, I.L.** (1951). *Air way and emotional stress*. New York: McGraw-Hill
- Janis, I.L.** (1967). Effects of fear arousal on attitude change: Recent developments in theory and experimental research. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (σελ. 166-224). San Diego, CA: Academic Press
- Janis, I.L., & Feshbach, S.** (1953). Effect of fear-arousing communications. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 78-92.
- Janis, I.L., & Millholland, H.C., Jr.** (1954). The influence of threat appeals on selective learning of the content of a persuasive communication. *Journal of Psychology*, 75-80

- Janis, I.L., & Terwilliger, R.F.** (1962). An experimental study of psychological resistances to fear arousing communications. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 403-410.
- Janz, N.K., & Becker, M.H.** (1984). The Health Belief Model: A decade later. *Health Education Quarterly*, 1-47.
- Jepson, C., & Chaiken, S.** (1990). Chronic issue-specific fear inhibits systematic processing of persuasive communications. In M. Booth- Butterfield (Ed.), *Communication, cognition, and anxiety. (Special issue). Journal of Social Behavior and Personality*, 61-84
- Johnson, B.T., & Eagly, A.H.** (1989). The effects of involvement on persuasion: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 290-314
- Krisner, H.P.III, Darley, S.A., & Darley, J.M.** (1973). Fear-provoking recommendations, intentions to take protective actions, and actual preventive actions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 301-308.
- Kruglanski, A.** (1990). Lay epistemic theory in social-cognitive psychology. *Psychological Inquiry*, 181-197.
- Kunda, Z.** (1987). Motivated inference: Self-serving generation and evaluation of causal theories. *Journal of Personality and Social Psychology*, 636-647.
- Leventhal, H.** (1970). Findings and theory in the study of fear communications. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (σελ.119-186). San Diego, CA: Academic Press
- Leventhal, H., & Niles, P.** (1964). A field experiment on fear arousal with data on the validity of questionnaire measures. *Journal of Personality*, 459-479

Leventhal, H., Singer, R.P., & Jones, S. (1965). Effects of fear and specificity of recommendations upon attitudes and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 20-29.

Leventhal, H., & Singer, R.P. (1966). Affect arousal and positioning of recommendations in persuasive communications. *Journal of Personality and Social Psychology*, 137-146.

Liberman, A., & Chaiken, S. (1992). Defensive processing of personally relevant health messages. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 669-679

Lord, C.G., Ross, L., & Lepper, M.R. (1979). Biased assimilation and attitude polarization: The effects of prior theories on subsequently considered evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2098-2109.

Maddux, J.E., & Rogers, R.W. (1983). Protection motivation and self-efficacy: A revised theory of fear appeals and attitude change. *Journal of Experimental Social Psychology*, 469-479.

McGuire, W.J. (1969). The nature of attitudes and attitude change. In G. Lindzey & E. Aronson (Eds.), *Handbook of social psychology* (σελ.136-314). Reading, MA: Addison-Wesley.

McGuire, W.J. (1968). Personality and attitude change: An information-processing theory. In A. G. Greenwald, T.C. Brock, & T.M. Ostrom (Eds.), *Psychological foundations of attitudes* (σελ.171-196). San Diego, CA: Academic Press.

Mewborn, C.R., & Rogers, R.W. (1979). Effects of threatening and reassuring components of fear appeals on physiological and verbal measures of emotion and attitudes. *Journal of Experimental Social Psychology*, 242-253.

Milne, S., Sheeran, P., & Orbell, S. (2000). Prediction and intervention in health-related behavior: A meta-analytic review of protection motivation theory. *Journal of Applied Social Psychology*, 106–143.

Mowrer, O.H. (1950). *Learning theory and personality dynamics*. New York: Ronald Press.

Niles, P. (1964). The relationships of susceptibility and anxiety to acceptance of fear-arousing communications. Unpublished doctoral dissertation, Yale University.

Petty, R.E., & Cacioppo, J.T. (1986). The Elaboration Likelihood Model of persuasion. *Advances in Experimental Social Psychology*, 123–193

Petty, R.E., Cacioppo, J.T., & Goldman, R. (1981). Personal involvement as a determinant of argument- based persuasion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 847–855

Pyszczynski, T., & Greenberg, J. (1987). Toward an integration of cognitive and motivational perspectives on social inference: A biased hypothesis-testing model. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (σελ.297–340). New York: Academic Press.

Pyszczynski, T., Greenberg, J., & Holt, K. (1985). Maintaining consistency between self- serving beliefs and available data: A bias in information evaluation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 179–190.

Radelfinger, M.P.H. (1965). Some effects of fear-arousing communications on preventive health behavior. *Health Education Monographs*, 2–15

Reed, M.B., & Aspinwall, L.G. (1998). Self-affirmation reduces biased processing of health-risk information. *Motivation and Emotion*, 99–132

Rippetoe, P.A. & Rogers, R.W. (1987). Effects of components of protection-motivation theory on adaptive and maladaptive coping with a health threat. *Journal of Personality and Social Psychology*, 596–604.

Rogers, R. W. (1975). A protection-motivation theory of fear-appeals and attitude change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93–114

Rogers, R. W. (1983). Cognitive and physiological processes in fear appeals and attitude change: A revised theory of protection motivation. In J.T. Cacioppo and R.E. Petty (Eds.), *Social psychophysiology: A sourcebook* (σελ.153–176). New York: Guilford Press

Rogers, R.W., & Mewborn, C.R. (1976). Fear appeals and attitude change: Effects of a threat' s noxiousness, probability of occurrence, and the efficacy of coping responses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54-61.

Rogers, R.W., & Prentice-Dunn, S. (1997). Protection Motivation Theory. In D.S. Gochman (Ed.), *Handbook of health behavior research I: Personal and Social Determinants* (σελ.113–132). New York: Plenum Press

Self, C.A., & Rogers, R.W. (1990). Coping with threats to health: Effects of persuasive appeals on depressed, normal and antisocial personalities. *Journal of Behavioral Medicine*, 343–357.

Sherman, D.A.K., Nelson, L.D., & Steele, C.M. (2000). Do messages about health risks threaten the self? Increasing the acceptance of threatening health messages via self-affirmation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 146–158.

Sutton, S.R. (1982). Fear-arousing communications: A critical examination of theory and research. In J.R. Eiser (Ed.), *Social Psychology and Behavioral Medicine* (σελ.303–337). Chichester, UK: Wiley.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ:

www.brainyquote.com/quotes/quotes/e/edmundburk

www.brainyquote.com/quotes/quotes/m/marianande

www.brainyquote.com/quotes/quotes/n/normanvinc

Επιμέλεια: Σ. Μ. (1983) ...
Εκδόσεις: ...
ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000085173